

PILOT VOOR BETER GEBRUIK INHALATOREN DOOR ASTMA- EN COPD-PATIËNTEN SUCCES

GOED VAN START MET INHALATIEMEDICATIE MET ON TRACK-INTERVENTIE

Om patiënten met astma/COPD een goede start te geven bij het gebruik van inhalatiemedicatie ontwikkelde het Nivel de On TRACK-interventie. Hierin worden twee succesvolle interventies gecombineerd: online communicatietraining en gespreksvoorbereiding. Na een succesvolle pilot volgt nu een uitgebreider onderzoek, dat moet uitwijzen of therapietrouw en inhalatietechniek door On TRACK verbeteren.

Auteurs **Roland te Paske, Liset van Dijk, Trudy van Geffen** en **Marcia Vervloet**

Nederland telt bijna anderhalf miljoen gebruikers van inhalatiemedicatie met astma en/of COPD [1]. Ongeveer 70% van hen gebruikt de medicatie suboptimaal [2,3], wat kan leiden tot slechtere ziektecontrole, hogere kans op exacerbaties, lagere kwaliteit van leven, meer zorggebruik en ook hogere zorgkosten. De belangrijkste oorzaken hiervoor zijn lage therapietrouw en (onbewust) verkeerd inhaleren. Door een goede inhalatie-instructie te geven en patiënten direct vanaf de start te begeleiden bij hun medicatiegebruik, zoals het zorgpad van de LAN voorschrijft [4], valt er gezondheidswinst te behalen.

De apotheek speelt daarin een grote rol. Eerder Nivel-onderzoek wijst echter uit dat er nog ruimte is voor verbetering in de uitgiftegesprekken met inhalatie-instructie zoals die momenteel worden gevoerd [5,6]. Het Nivel ontwikkelde daarom de On TRACK-interventie, met als doel patiënten een goede start te geven bij het gebruik van inhalatiemedicatie.

On TRACK combineert twee eerder succesvol gebleken interventies: 1) een online communicatietraining en 2) gespreksvoorbereiding. Ten eerste bouwt deze interventie voort op COM-MA: een online feedbacktraining gericht op het voeren van patiëntgerichte baliegesprekken [7]. On TRACK richt zich specifiek op gesprekken rond inhalatiemedicatie en is daarnaast uitgebreid met het geven van een goede inhalatie-instructie. De On TRACK-training is ontwikkeld met input van patiënten én ervaringsdeskundigen middels online georganiseerde focusgroepen. Ook hebben in inhalatiemedicatie gespecialiseerde zorgverleners meegedacht over de training.

Ten tweede omvat On TRACK een gespreksvoorbereiding voor het uitgiftegesprek voor zowel de patiënt als apothekersassistent. De gespreksvoorbereiding voor de patiënt bestaat uit het kiezen van drie voor hem belangrijke thema's ter bespreking tijdens het uitgiftegesprek, met behulp van een zogeheten Question Prompt List (QPL) [8,9].

Door het apotheketeam te trainen en patiënten aan te moedigen actiever betrokken te zijn bij hun medicijngebruik, verwachten we dat het gesprek in de apotheek beter kan worden gevoerd en meer aansluit bij de wensen en behoeften van patiënten.

Video-opnames

Voor de On TRACk-training maken apotheketeamleden drie tot vijf video-opnames van uitgiftegesprekken die zij voeren met patiënten. De trainers kiezen twee opnames en zetten deze klaar op een beveiligde portal. De apothekersassistent voert een zelfreflectie uit, beoordeelt zichzelf op wat er goed ging in het gesprek en wat eventueel beter kan. Onderwerpen die hierbij aan bod komen zijn zowel gericht op patiëntgerichte communicatie als inhalatie-instructievaardigheden. Op basis van de opnames, gecombineerd met de zelfreflectieopdrachten, ontvangen apotheketeamleden persoonlijke feedback in de vorm van *tips & tops* van de On TRACk-trainers (zie kader). De getrainde apothekersassistent nodigt vervolgens vijf patiënten uit met wie zij een tweede-uitgiftegesprek inplant. Zij bereiden zich hier beiden op voor. Ook de derde uitgifte wordt gepland en voorbereid. Met in totaal drie gespreksmomenten (inclusief de eerste uitgifte) in de eerste zes maanden van het medicatietraject, is de kans groot dat eventuele fouten in de inhalatietechniek of problemen met therapietrouw snel worden opgemerkt en opgelost, zodat patiënten vanaf het begin op het goede spoor zitten.

Fouten in inhalatietechniek kunnen snel worden opgemerkt en opgelost

Om de praktische uitvoerbaarheid van de training én de gespreksvoorbereiding door patiënten mogelijk te maken, is het On TRACk-internetportaal ontwikkeld. Op dit portaal volgen apothekersassistenten de training (zie screenshot). Patiënten bereiden zich via dit portaal voor op het gesprek en vullen hier ook vragenlijsten in.

Evaluatie

De On TRACk-interventie is in de periode december 2020-maart 2021 getest in een pilotsetting in twee openbare apotheken, met drie apothekersassistenten en een apotheker. Het doel van de pilot was de ontwikkelde materialen te testen en de haalbaarheid van de interventie te bepalen. Er is niet gekeken naar uitkomsten met betrekking tot therapietrouw of inhalatietechniek.

Alle vier de apotheketeamleden hebben de training doorlopen. Zij namen ieder twee uitgiftegesprekken op. In verband met de op dat moment geldende coronamaatregelen, voerde een van de apotheken deze gesprekken via videobellen. De training is door de apothekersassistenten goed ontvangen. Uit de interviews bleek dat het opnemen van de uitgiftegesprekken in het begin onwennig voelde, maar eenmaal bezig met het gesprek was dat niet meer merkbaar.

Het is nu meer een gesprek in plaats van een eenzijdige uitleg

Ook vertelden de apothekersassistenten dat ze het aanvankelijk lastig vonden zichzelf via zelfreflectie te beoordelen. Echter, de feedback van de trainers en de zelfreflectie van apothekersassistenten kwam veelal overeen en laat zien dat apothekersassistenten hun eigen verbeterpunten en sterke kanten goed kunnen identificeren. Over de feedback die ze vervolgens ontvingen, waren ze erg positief: zowel de communicatieve tips als inhoudelijke

DE MENSEN ACHTER ON TRACK

Het projectteam achter On TRACk bestaat uit Marcia Vervloet (Nivel), Liset van Dijk (Nivel/Rijksuniversiteit Groningen), Annemiek Linn (Universiteit van Amsterdam), Job van Boven (Universitair Medisch Centrum Groningen) en Ellen Koster (Universiteit Utrecht). Roland te Paske (Nivel/Rijksuniversiteit Groningen) is de uitvoerend onderzoeker op dit project. Trudy van Geffen (Optima Farma) is als trainer betrokken bij het onderzoek. ZonMw maakt de ontwikkeling en evaluatie van On TRACk financieel mogelijk.

Apotheken die nog willen meedoen aan het onderzoek of vragen hebben, kunnen zich richten tot onderzoeker Roland te Paske: R.tePaske@nivel.nl.

lijke adviezen over de inhalatie-instructie konden zij meteen in praktijk brengen. De training bleek goed aan te sluiten bij de behoeften van apothekersassistenten, maar in mindere mate bij die van de apotheker. De apotheker heeft de specialistische kennis vaak al in huis. Daarnaast

maakten patiënten gebruik van de mogelijkheid om de apotheker te spreken, en draaide een uitgiftegesprek vaak uit op een lang gesprek. Door de patiënt in de interventie bij de gespreksvoorbereiding maximaal drie vragen te laten kiezen, denken we (te) lange gesprekken te voorkomen. Aanvullend wordt in de On TRACK-training aandacht besteed aan tips hoe een gesprek efficiënt kan worden gevoerd.

Na de training is ook de interventie met gespreksvoorbereiding door patiënten getest. In totaal namen hieraan dertien astma/COPD-patiënten deel, verdeeld over de vier apothekerteamleden. Uit interviews met de patiënten blijkt dat zij het prettig vonden om het uitgiftegesprek voor te bereiden. Hierdoor wisten ze goed wat ze wilden vragen. Een patiënt vertelde in het interview dat hij er door de voorbereiding achter kwam dat hij al jarenlang zijn onderhoudsmedicatie en aanvalsmedicatie verwisselde.

Daarnaast vonden patiënten het prettig dat de apothekerteamleden de door hen gekozen onderwerpen al hadden ingezien en zodoende ook voorbereid het gesprek ingingen. De apothekerteamleden gaven aan dat zij een duidelijk actievere houding en deelname van de patiënt aan het

gesprek merkten. Een van de apothekerteamleden merkte op dat “het nu meer een gesprek is, in plaats van een eenzijdige uitleg”. Ook blijkt dat een inhalatie-instructie via videobellen een goed alternatief kan zijn voor de fysieke instructie in de apotheek.

Verbetering therapietrouw

Momenteel wordt On TRACK, na deze succesvolle pilot, getest in 24 apotheken in een gerandomiseerd, gecontroleerd onderzoek. In totaal krijgen 120 patiënten uit twaalf apotheken in de interventiegroep de On TRACK-interventie en volgen we 120 patiënten uit twaalf apotheken in de controlegroep. Na afloop van de dataverzameling toetsen we in hoeverre de On TRACK-interventie heeft geleid tot een verbetering van de therapietrouw en een blijvend goede inhalatietechniek. Ook gaan we na of de interventie kosteneffectief is. ■

Roland te Paske en Liset van Dijk zijn werkzaam bij Nivel en de Rijksuniversiteit Groningen. Trudy van Geffen is verbonden aan Optima Farma en T. van Geffen Consultancy. Marcia Vervloet werkt voor Nivel.

Zie voor de literatuurreferenties: pw.nl.

The screenshot displays the 'On TRACK training' portal. At the top, there are navigation tabs: Gesprekken, Kennisclips, Groepen, Gebruikers, Files, and F.A.Q. The main content area features a video player on the left with a play button and a progress bar showing 0:00 / 9:38. To the right of the video player, the title 'On TRACK training -' is followed by a table with the following details:

Geüpload:	4/02/2022	Verloopt:	15/04/2022
Trainee:		Groep:	Apotheek
Trainer:			

Below the table are three buttons: 'Zelfreflectie' (blue), 'Feedback' (light blue), and 'Stel een vraag' (green). Underneath the video player is a list of 8 topics:

1. Algemeen
2. Aandacht voor de patiënt
3. Betrekken van de patiënt in het gesprek
4. Bespreken van zorgen die de patiënt heeft
5. Klaarmaken van de medicatie
6. Houding en manier van inhaleren
7. Schoonmaken en bewaren van de medicatie
8. Randvoorwaarden

Screenshot van het On TRACK-trainingsportaal, waar enerzijds apothekersassistenten een training over inhalatiemedicatie kunnen volgen en anderzijds patiënten zich kunnen voorbereiden op het tweede-uitgiftegesprek.